

Spectacolul este conceput de Aureliu Manea pe cele două axe de coordonare, dacă vreți, sau, mai simplu, pe orizontală și pe verticală. Atâta doar că, dacă pe orizontală Ben se montează și pe verticală explodează, sfârșitul spectacolului ni-i păstrează pe amândoi jos, departe de picioarele scării și ignorând-o, cum ignoră, acum, și metronomul ce părea să marcheze, la un moment dar, iminentul sfârșit al captivei. Glumă fără efecte, pentru că și metronomul rămâne părăsit în cușca lui, mut și fără importanță, cum «tigrul» Ben rămâne captiv acolo unde el ținuse în captivitate aceeași ființă care acum îl stăpânește, dar forța este înlocuită de un biet manual de franceză și de căile pe care i le-ar deschide, aparent, acest manual, plus aventura extraconjugală trăită ca de cel mai veritabil cuplu filistin de burghezi onorabili.

În construcție, piesa era o farsă, și Aureliu Manea construiește spectacolul în acest sens, susținut de cei doi actori, de scenografia, inspirată deși cam aglomerată, și de sonorizarea adecvată a lui Ovidiu Cosac. Fără ca prin asta spectacolul să se abțină de la dezvăluirea adevărurilor neliniștitoare ale timpului nostru, depășind, în text și rostire, farsa urmată fidel în mișcarea scenică."

Stagiunea 1971-1972

Roata în patru colțuri de V. Kataev, Teatrul de Stat din Turda.

Regia: Aureliu Manea. Scenografia: Paul Salzberger.

Cu: Emilian Cortea, Traian Costea, Cornelia Cherteș, Eugenia Chioreanu

Jiga, Gheorghe Stoian, Vladimir Brânduși.

Valentin Silvestru: „*Roata în patru colțuri* – comedie pe care autorul, Valentin Kataev, a intitulat-o, în 1928, când a scris-o, *Cvadratura cercului* – arată că tânărul regizor știe să se depășească, să afle soluții artistice inedite în domeniul specializat al satirei, să sondeze în straturi profunde ale conștiinței și să elaboreze structuri scenice noi.

Zeflemeaua mușcătoare, caracteristică montării, are un grad înalt de acuitate dramatică în primele două acte, când e alimentată și de anumite gesturi mecanice, dialoguri abrupte, situații frânte de ilogicul conținut (tinerii căsătoriți verifică mereu dacă proaspetele lor căsătorii continuă să corespundă unor precepte generale: «unitate de principii», «scop de viață comun», «ajutor reciproc în muncă» etc.). Apoi acțiunea se destinde, adăugându-și o oarecare tandrețe, un personaj cu mantie și gesturi napoleoniene dar și cu funcție izbăvitoare aducând pace căminelor în degringoladă și ajungând la restatornicirea relațiilor firești.

Comedie aspră, colțuroasă, cu imagini corosive, fără dulcegării și poncife curente, spectacolul surclasează net subiectul limitat local al textului (de altfel el însuși destul de caustic) vizând generalități și actualități, stârnind mereu hohotele publicului, solicitându-l, intrigându-l și interesându-l evident." (1971)

George Banu: „Riscul de a trata frivol și dansant acest text exista, ca și acela de a-l menține în registrul ironiei lirice, însă Aureliu Manea îl evită. El montează piesa adevărat. Decorul lui Paul Salzberger compune o încăpere insolită, din materiale diferite, cu pereți de înălțimi deosebite, dând impresia de spațiu parcelat într-o clădire uriașă. Obiectele, dulapul, patul sugerează și provizorat și sărăcie. Aici vor locui împreună două familii de tineri căsătoriți. Eroii trăiesc într-un amestec de exaltare și monotonie, de sinceritate și confuzie. Gagurile se nasc mai puțin din mișcare și aproape permanent din relațiile cu obiectele, cu bicicleta de care se împiedică toți, cu radioul, cu mătura. Obiectele aici nu construiesc doar un mediu și o atmosferă, ci devin personaje insinuând un aer straniu prin intervențiile lor tulburătoare și comice: radioul pornește și se oprește fără nici o logică, la fel și becul, de dincolo de pereți se aude vocea unui vecin, e un fel de demonie a spațiului.

Ce înseamnă spectacolul de la Turda în destinul acestui controversat Manea? În primul rând, ieșirea din torturantul teritoriu tragic și apropierea de comedie, apoi, mai important, înscrierea sa într-un regim profesionist. El caută acum, ca orice regizor, mijloace diferite de adecvare pentru textele abordate. Devenind mai fecund, își diminuează din intensitate, iar pentru drumul pe care s-ar părea că-l începe, mijloacele nu-i sunt încă deplin elaborate. Mutația răspunde poate unor adânci schimbări de personalitate, dar la întrebarea dacă ea va dezamăgi sau captiva, spectacolul de la Turda nu dă un răspuns decis. În cazul continuării pe pista anunțată prin Kataev, va fi interesant de urmărit cum se vor resfrânge modificările sale în critică, partizanii devenindu-i adversari sau invers. Cine poate spune dacă Manea, căruia i s-a profetizat stagnarea, se urcă acum pe mișcătoare corăbii pentru lungi, fascinante rătăcirii, sau doar ca să traverseze un lac?" (1971)

Scenă din „Gaitele”, 1972